

**Літературний вечір, присвячений 140-й річниці з дня народження Лесі Українки.
«Я житиму сльозою серед співів»
Викладач Раковець М.Г.**

Вступне слово бібліотекаря.

Добрий день! Ми раді бачити вас у цій затишній залі, де проведемо літературно-музичну композицію, присвячену 140-й річниці з дня народження геніальної української поетеси, мужньої жінки і прекрасної людини Лесі Українки. Давайте разом з вами на годину поринемо у світ чарівної музики, живого українського слова і прекрасної лірики Лесі Українки.

Звучить музика Чайковського.

Читець. Ти себе Українкою звала,
І чи краще знайти ім'я
Тій, що радість в муках сіяла
Як Вітчизна велика твоя!

Йти назустріч бурям і зливам,
Буť одній—як велика рать,
Жит' в нещасті життям щасливим,
Муку творчості перемагать!

1-й ведучий. Леся Українка (справжнє ім'я – Лариса Петрівна Косач) жодного дня не сиділа за шкільною партою, не відповідала біля дошки, не бігала з ровесниками гучними коридорами.

Учителями її були мати-письменниця Олена Пчілка, з роду Драгоманових, батько-юрист Петро Антонович, книги і життя.

В сім'ї панувало художнє слово. Перекладали, писали твори, переказували історії, записували пісні, звичаї, декламували, дуже часто вголос читали. Мати кохалася в народній творчості, навчила дітей шанувати рідну мову, пісню.

2-й ведучий. Якось увечері Леся запитала у матері:
«Звідки беруться пісні?»

-Як то звідки? Люди складають.

-Люди? А я теж хочу скласти.

-Виростеш, то може, й складеш.

Ні, я тепер хочу.

З того вечора не кидала Леся мрії про пісню. «Я так люблю наші ліричні пісні... Мені завжди здається, що коли де можна побачити вдачу народу, то це скоріше в ліричних піснях та коломийках.»—напише вона пізніше.

1-й ведучий. В 4 роки вона читала. Улюблені твори – це «Кобзар» Шевченка, твори Жуля Верна, Даніеля Дефо. Любила разом з братом Михайлом і однолітками гратися в Жанну Д'Арк, у Робінзона. Дома часто влаштовувала літературні вечори.

Вірш «Вишеньки».

2-й ведучий. Жила сім'я Косачів на Волині. Дівчинку вражала бідність селян, селянських дітей, з якими вона дружила. Леся була милосердна до всього. Чужий біль сприймала вона як власний.

9 років було дівчинці, коли несподівано для неї заарештовують за революційну діяльність її улюблену тьотю Елю. Це був перший вірш Лесі – «Надія».

Вірш «Надія».

1-й ведучий. Леся була музично обдарована. Це помітив Микола Лисенко, з яким дружила сім'я Косачів. Леся швидко сприймала народні пісні, співала.

Із спогадів Ольги Косач:

Літом 1880 року до нас у Луцьк приїхала жити з двома маленькими синами батькова сестра Олександра. Вона почала вчити Лесю гри на фортепіано, на тому самому «Лесиному», як воно завжди у нас звалось...

Лине музика Чайковського.

2-й ведучий. Леся дуже любила бувати на ярмарках, святах. Взимку 1881 року на святі Водохрещі Леся промочила ноги і застудилася. Наслідки цієї неприємної події лягли сумним тягарем на все Лесине життя і її рідню. У Лесі було три туберкульози: кісток, легенів і нирок. Часто була прикута до ліжка. Але з малих літ старалась переборювати труднощі, не плакати, не кивити. Ось як писала про це у своєму вірші «Як дитиною бувало».

(чит. вірш).

1-й ведучий. Час йшов, хоч який він не жорстокий був по відношенню до Лесі. Коли їй було 13 років, то назбиралось кілька віршів. Мати, порадившись з дочкою, добирає їй псевдонім Україн-ка і публікує їх в журналі «Зоря».

Вірш «Сафо».

2-й ведучий. Псевдонім Українка був своєрідним викликом існуючим порядкам, утвердженням права на функціонування рідної мови. Так починала свій літературний шлях юна Українка.

Вірш «Мій шлях».

1-й ведучий. Оптимізмом віє від її поезій, жагою до життя. Тоді Леся ще була непевна, що своїм словом зробить подвиг незрівнянно вищий, ніж той, якого б могла досягти практичною діяльністю.

2-й ведучий. Лесина хвороба—туберкульоз кісток—прогресувала. Лікарі порадили поїхати на південь до моря.

Знову мандри. Скільки пам'ятає – все переїзди. Одеса, Крим... Чорне море... Коли Леся побачила його вперше, то їй здалося, що світ обірвався, що все зникло: вгорі, внизу, і прямо – тільки небо. Небо і більше нічого. Перед нею море, в тисячоліттях оспіване поетами від Овідія до Пушкіна, Шевченка і Надсона. Це вона знала. І все ж таки була

приголомшена таким видовищем. Так народився цикл ліричних віршів «Подорож до моря».

Вірш «Красо України, Подолля!»

1-й ведучий. «Властивий, найрідніший, рідний край для мене – Волинь... А Київ і Полтавщина для мене однакова Україна,— писала Леся в листі до матері,пригадуючи куточки, рідні її серцю, бо там проходили кращі роки Лесі. Так, де б не була поетеса, завжди тужила за рідним краєм, в думках зринав образ України.

Вірш «І все-таки до тебе думка лине».

2-й ведучий. Вивчаючи історію свого народу, Л. Українка порівнює її з історіями інших народів і щораз питає, де поділась наша воля, слава наша смутна, при цьому заявляла, що не власна, а людська недоля будила в неї не розпач, а бажання кращої долі, яснішої. Її дивувало, що такий народ, як український, з багатущою історією, культурою, не має свого державного об'єднання, змушений перебувати у політичній, економічній і культурній залежності від Росії. І хоча хвороба завдавала Лесі нестерпних мук, вона хотіла допомогти своєму народу.

1-й ведучий. Леся Українка прагнула активної участі у громадському житті. Проявляла інтерес до різних галузей знань, знала багато мов, тому робила численні переклади. Була членом Київського письменницького гуртка «Плеяда», який мав літературно-мистецьку, просвітянську орієнтацію. Багато друкувалася, стає відомою на Україні, у її талант повірили І. Франко, М. Драгоманов, М. Павлик. Великою пристрастю віяло від її поезій.

Вірш (Contra spem spero).

2-й ведучий. Перша збірка поетеси «На крилах пісень» вийшла у 1893 році з допомогою І. Франка. «Ця збірка – не є моє останнє сло-во,— писала Л. Українка,— а коли я думаю йти далі, то все ж вперед, а не назад, інакше не варто було й виходити.»

Життя краяло поетесу глибоко й дошкульно. Калинова Лесина сопілка ридала потоками сліз нестриманих раптових, що рвалися з глибини самого серця. Та вона вміла стримувати «хвилю ридання гарячу», стискати серце лещатами залізної волі, в палких мріях творити бойову пісню.

Поезія «Давня весна».

1-й ведучий. Чим прислужитись своєму народові – огнистим словом, співом. Тому в її поезії так багато місця відводиться образів митця, образів слова – меча.

Вірш «Слово, чому ти не твердая криця?».

2-й ведучий. Будити народ до великих героїчних подвигів, світити йому серед темряви, вселяти віру в перемогу—ось у чому вбачала Леся Українка завдання поета і літератури. Такою її знає світ.

Звучить лірична музика. На фоні музики:

І забуваємо при цьому, що була вона щедрою душею, красивою, ніжною жінкою, яка прагнула кохати і вміла дарувати щастя і любов. Але в особистому житті у неї було багато страждань. Хіба можна кинути людину, яка простягнула руку, благаючи порятунку?

Бажаним другом, щирим порадиником, клопітливою доглядальницею стала Леся для Сергія Костянтиновича Мержинського.

Музика...

1-й ведучий. Познайомилась Леся Українка з Мержинським у липні 1897 р. в Криму. Їх поєднала спільна праця, мрії, навіть хвороба. Відданість, сила і глибина почуттів, ніжність і повага єднали їхні душі. Рядки листів Лесі Петрівни звучать тугою за близьку людину:

«Твої листи пахнуть зів'ялими трояндами» (Уривок).

2-й ведучий. У Мінську самотній умирав Мержинський. Леся, будучи сама тяжко хвора, їде туди, щоб бути з ним, відчутти його дихання.

«Все, все покинуть, до тебе полинуть...»

Хотіла допомогти, хотіла полегшити його страждання.
Він помер на руках у Лесі.

«Квіток, квіток, як можна більше квітів
І білого серпанку на обличчя,
Того, що звуть ілюзією...» Боже!
Як часто ті слова вчуваються мені
Посеред ночі: «Квітів, безліч квітів!
Я ж так любив красу!..» Мій бідний друже,
Я принесла тобі всі квіти, що дала
Скупа весна твого скупого краю,
Я всі зібрала і в труну вложила.
Всю ту весну убогу поховала.

Нехай собі минає рік за роком,
Нехай мій вік уплине за водою,
Ти житимеш красою серед квітів,
Я житиму сльозою серед співів.

Вірш (Читець) Скажи мені, любий, куди мої сльози поділись?

Чи то вони всі вже, мов літні дощі, розточились?
Чи, може, вони розійшлися в осіннім тумані
І висять тепер надо мною, мов хмари важкі, нерухмані?

Лунає музика.

1-й ведучий Якщо треба назвати Лесин твір, в якому найповніше виражені всі риси обдарування і неможливо відокремити музику від поезії і філософської глибини, то це – «Лісова пісня». Це—«піс-ня пісень» української драматургії. Це дивоцвіт, сповнений віри в перемогу високої мрії, справжнього гармонійного життя.

А зараз уявімо весну, вслухаймось у «Лісову пісню». У ній— життя і мрії поетеси.

Уривок-сценка із «Лісової пісні»

2-й ведучий. За декілька тижнів до смерті Л. Українка писала в Єгипті повість про арабську жінку «Екбаль-ганем». Там є чудові рядки:

«Сонце уміє вдавати переможця в останній час перед неминучою поразкою, і так гордо, так весело, без найменшої тіні вечірнього суму, сипле барвисті дари на небо, на пустиню, на велику ріку і на кожну дрібницю своєї улюбленої країни, що навіть за одну хвилину перед навалом темряви не йметься віри в її неминучості...»

Це ж образ самої поетеси, що до останньої хвилини свого життя була переможцем над стриманою недугою, до останньої миті зберегла величезний дух і силу.

1-й ведучий. Світ опускався на коліна,
Камінний, він хилився ниць,
І прилітала Україна
До мертвих Лесиних зіниць.
Над всі недолі та потали,
Над страти всі та над бої
Безсмертя Лесине вросло
В народ, що народив її.
І квола невисока жінка
Лице підводила бліде.
Народжувалась Україна
Для світу, що над смерть гряде!

Звучить музика.(Завершальні акорди)

